

Busquen a un covarxí en una de les fosses comunes de la postguerra

Es tracta de Manuel Bueso Puig, agricultor i membre de l'Ajuntament quan va esclatar la guerra. Vanessa Guardiola, familiar, ens parla sobre el seu avantpassat.

El 15 de juliol va aparèixer una notícia a El Periódico Mediterráneo on es deia que a una fosa comuna del cementiri civil de Castelló es buscaven les restes d'una víctima de les Coves de Vinromà. Aquesta persona era identificada com Manuel Bueso Puig, jornaler, agutzil i membre de la CNT.

Parlem amb Vanessa Guardiola, familiar de Manuel Bueso, per a que ens conte com es van assabentar de la notícia i per a saber si ens poden contar alguna cosa més de la vida del seu parent.

-Vanessa, sabíeu de l'existència de Manuel Bueso Puig?

- Et conto la història des del principi: li van preguntar a ma mare si érem família de Manuel Bueso Puig i ella va dir que no ho sabia però que, per família de la mare de sa uelo sí que eren Bueso Puig i aleshores li van dir

que hi havia algú que suposaven que era família seua, perquè portava eixos cognoms, a una fosa comú de Castelló i els de Memòria Històrica de Castelló estaven intentant contactar amb algú de la família i aleshores ho vam comentar a casa i des del Grup de Recerca per la Memòria Històrica d'ací del poble me van donar el contacte de Juan Lluís,

del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló que és el que porta este tema.

- Quin era el següent pas una vegada identificats vosaltres com a familiars?

Hi havia que buscar els familiars més propers de Manuel Bueso per a poder fer la prova d'ADN i així identificar-lo.

- Els familiars de Manuel Bueso estan enterrats ací?

- Si, n'hi ha qui estan enterrats ací al cementeri del poble. Ací hi havia una làpida al cementeri on posava família Bueso Puig però sense fotos.

- Sabieu alguna cosa d'ell abans d'ara?

- Sabiem que havia mort al maig del 39 i pràcticament fins ara l'únic que sabiem és que era jornaler, que treballava a la terra, i poca cosa més. Després hem sabut per un document que es va publicar al Tossal Gros que va pertànyer al primer ajuntament, a l'any 36, i ara en alguns escrits que no tenim constància d'on venen, es diu que era agutzil d'ací del poble. L'any 36 va estar a la comissió d'hisenda de l'ajuntament, abans que començara la guerra. I ell, abans que començara la guerra, com era membre de la CNT se'n va anar a cap a la zona de Castelló o més avall. Quan se va acabar la guerra va vindre cap ací i quan va arribar al poble li van dir que fugira perquè l'estaven buscant. I va moure una altra vegada cap a Castelló però en arribar allí es va veure rodejat i va ser quan va decidir acabar amb la seua vida perquè sabia la sort que havien patit altres i no volia que li passara el mateix.

- Per què se n'anava a Castelló?

- Ell se n'anava a la part de València perquè, segons me va dir ma mare, dues germanes d'ell se'n van anar cap a Castelló i més tard van obrir dues carnisseries a Burriana. Estes dues germanes estan enterrades allí, a Burriana.

- I què va passar amb la resta

COL.LABORACIÓ

32

ELS AJUNTAMENTS DE LES COVES (I): TEMPS DE GUERRA 1936-1937

Enric Sombes

Com arxiver de l'Ajuntament, m'ha paregut interessant obrir amb aquesta, una sèrie d'articles que abarque els diferents Ajuntaments que s'han constituït a Les Coves de Vinromà, i de les que hi ha constància a l'arxiu. Açò té dos explicacions: la primera perquè té a veure amb la institució que ha generat la documentació en la qual treballo, i la segon, perquè les persones que han constituït els diferents Ajuntaments, alcaldes i regidors, han sigut els actors polítics de la història de les Coves, i en certa mena, açò pretén ser un reconeixement, una recuperació de la seua memòria, sense cap intenció valorativa.

Fer una ressenya de l'actuació de l'Ajuntament als diferents períodes, seria més pròpia d'un llibre que d'un article, llavors sols pretenc fer una xicoteta relació de les persones i els càrrecs que ocupaven, així com del procediment pel que ha arribat al poder.

Les limitacions són les pròpies de la mancança de documentació, però, si que intente aprofitar tota la que es troba. Així, començaré pel primer llibre d'actes del Pleno de l'Ajuntament que es troba a l'arxiu, i que compren el període més intens de la Guerra Civil a aquestes terres, exactament des del 21 de Setembre de 1936, fins el 8 de Juny de 1937.

Desl's Ajuntaments de la II República (1931-1936) no he trobat cap document, però, si que apareix el nom de l'últim alcalde anterior a la guerra, En José Escoi Barreda, que no s'especifica molt bé si va dimitir, junt a tot el seu Ajuntament, o els van dimitir, donant lloc a una Comissió Gestora del municipi el dia 21 de Setembre de 1936 (La Guerra va començar el 17 de Juliol). Dos mesos després del començament de la guerra, es constituï la primera Comissió Gestora de la següent forma:

Primera Comissió/Ajuntament: del 21-11-36 fins 26-11-36

Joaquín Llopis Granell	President/alcalde
Juan Puig Calvo	Vicepresident primer
Manuel Bueso Puig	Vicepresident segon
Miguel Mateu Roca	Sindic
Joaquín Beltrán Moliner	Regidor primer

Vicente Albert Serret	Regidor Segon
Joaquín Pitarch Vaquer	Depositari (fiscal)
Vicente Albert Ferrando	Regidor
Joaquín Gallén Ripollés	Regidor
Ramón Palos Palau	Regidor
José Albella Salvador	Regidor
Agustín Miralles Jover	Regidor

L'elecció del president fou per votació secreta de tots els membres de la comissió Gestora, i Joaquín Llopis Granell fou elegit per unanimitat. El mateix ocorregué amb els dos vicepresidents. Les comissions de govern en què es dividí la funció executiva foren les següents:

COMISSIÓ D'HISENDA

Joaquín Llopis Granell
Juan Puig Calvo
Manuel Bueso Puig
Joaquín Pitarch Vaquer

COMISSIÓ DE GOVERNACIÓ

Ramón Pastor Palau
Joaquín Gallén Ripoll
Agustín Miralles Jover
Joaquín Beltrán Moliner

COMISSIÓ DE POLICIA URBANA I RURAL

Vicente Albert Serret
Vicente Albert Ferrando
José Albella Salvador
Miguel Mateu Roca

Segon Ajuntament: del 26- 11-1936 fins 8-6-1937

Dos mesos després es constituïa una nova comissió, fruit de "la unió firmada por todos los partidos políticos antifascistas y organizaciones sindicales de la U.G.T. y la C.N.T. de la provincia". Pareix ser que la forma d'elecció es basava en cotes de poder per a cada partit o organització constitutiva d'aquesta unió, que aportava un o diverses càrrecs a la Comissió. Una volta cobertes totes les places, es passava a l'elecció del president, Vicente Albert Serret "que fue elegido por aclamación popular", vicepresidents i demés càrrecs, mitjançant votació. Aquesta segon comissió es componia de:

Vicente Albert Serret	President/Alcalde
Salvador Denia Expósito	Vicepresident
Joaquín Gallén Ripollés	Vicepresident
José Albalat Adell	Conseller/regidor
Agustín Cucala Jover	Conseller/regidor
Miguel Mateu Roca	Conseller/regidor
Jaime Villalonga Julve	Conseller/regidor

Article publicat a la revista Tossal Gros on apareix el nom de Manuel Bueso.

de la família, es van quedar al poble o també se'n van anar?

- Sa mare està enterrada ací al poble i també tenia dues germanes més, Francisca i Rosa. Francisca Bueso Puig, de la que tinc molta informació, va treballar de criada a Barcelona abans de la guerra i també va estar a Castelló i a Benicàssim. I l'altra germana, Rosa Bueso Puig, és la mare de ma uelo.

- Hi ha alguna constància al cens o a algun arxiu de quan i on va nàixer Manuel?

- Manuel apareix, segons me van dir, a l'arxiu de la Diputació i allí diu que al 1935 tenia 46 anys i també apareix a un cens del 1920 on es diu que tenia 32 anys, segons m'han informat des del Grup de Recerca per la Memòria Històrica d'ací del poble, per tant deguera nàixer poc abans del 1890 i als dos es diu que era jornaler.

■ Redacció

Buscant pistes del covarxí desconegut

Ens han fet arribat aquestes dos imatges per si algú reconeix a la persona que apareix. Es creu que està relacionada amb la família Julve-Guardiola o Bueso-Puig. Si algú té alguna informació, agrairíem si la podeu fer arribar a Tossal Gros: revista@tossalgros.es.

Notícia on apareix Manuel Bueso publicada a El Periódico Mediterráneo

Esta es la identidad de las últimas víctimas del franquismo halladas en una fosa de Castelló

Los trabajos de exhumación de la Generalitat en la capital de la Plana localizan los restos de 12 represaliados y se buscan los cuerpos de otros ocho.

REDACCIÓN

15/07/2020

Los trabajos iniciados hace dos semanas en una fosa común del cementerio civil de Castelló, en el marco de la campaña de exhumaciones impulsada por la Generalitat, han localizado 12 cajas de reducción en la que se encuentran los restos de 12 víctimas de la represalia franquista, quienes mayoritariamente fueron miembros de la CNT, y en un caso del PSOE.

A finales de los años 80 del siglo pasado, estas cajas de reducción fueron trasladadas desde otra zona del cementerio a esta fosa común, y ahora se han encontrado enterradas a unos 50 cm de la superficie.

Inicialmente el equipo técnico

buscaba a 8 víctimas que se encuentran a aproximadamente a 1'5 m de profundidad, entre ellas, los alcaldes de las localidades castellanenses Villahermosa y Lucena del Cid. Por lo tanto, con este hallazgo, las exhumaciones podrían localizar en total a 20 personas.

Con la familia de Ramón Albella Entre las cajas encontradas, se han identificado los restos de Ramón Albella Peris, fusilado el 12 de febrero de 1943 por la represión franquista en el Riu Sec, a poca distancia del cementerio.

Durante los trabajos de exhumación del cuerpo de Albella ha estado presente el Director General de Calidad Democrática, Iñaki Pérez Rico, quien ha acompañado a la

familia de Albella, en concreto a su hijo Ramón, sus nietos y bisnietos.

Albella, miembro del ejército republicano, finalizada la Guerra Civil fue detenido, internado en un campo de concentración y encarcelado posteriormente en una prisión del País Vasco. Fue juzgado y obtuvo la libertad, decidiendo volver a su pueblo, l'Alcora, para reunirse con su familia, a pesar de las advertencias del peligro que esto suponía. A los tres días de la llegada fue denunciado, detenido de nuevo y encarcelado en Castelló.

Los informes de las autoridades locales y alguna denuncia particular fueron suficientes para condenar a muerte a Albella en un juicio

sin ninguna garantía legal. Murió, tal y como indica el certificado del médico firmado el mismo día de la ejecución en el cementerio de Castelló, por "hemorragia producida por pequeño proyectil".

Maribel Albella, miembro del Grupo por la Investigación de la Memoria Histórica de Castelló y una de las nietas de la víctima, se ha mostrado muy agradecida por poder cerrar este terrible episodio, con la recuperación de los restos de su abuelo: "Hoy han exhumado a mi abuelo Ramón, lo hemos acompañado su hijo Ramón, tres de sus nietos y 2 de sus bisnietos. Ha sido muy emocionante y agradecemos la gran tarea de los miembros de la asociación de la Memoria Histórica, así como la atención y sensibilidad recibida", ha señalado.

Verdad, justicia y reparación

La consellera de Calidad Democrática, Rosa Pérez Garijo, ha subrayado la relevancia de estos trabajos impulsados por primera vez desde la Generalitat Valenciana: "La apertura de las fosas comunes nos permite localizar y recuperar a las víctimas, identificarlas, devolverlas a sus familias. Es el ejercicio más grande de verdad, justicia y reparación que este país necesita".

Esta es la identidad de las víctimas encontradas en las cajas de reducción a 50 cm de profundidad de la fosa:

1. Luis Picó Salvan (Segorbe), miliciano de la CNT, alfarero, fusilado el 15 de junio de 1944
2. Bautista Palatsí Montull (Salzadella), presidente CNT regidor, jornalero, fusilado el 15 de junio de 1944
3. Benigno Morata Roca (Sot de Ferrer), contable, miembro de la CNT-IR, fusilado el 1 de julio de 1943
4. Salvador Peris Llorens (Onda), miliciano de la CNT-FAI, fusilado el 1 de julio de 1943
5. Eduardo Pallarés Barrachina (Sant Joan de Moró), chófer, CNT-FAI, fusilado el 23 de mayo de 1943
6. Vicente Julián Asensio Reverter (Vila-real), labrador, miliciano, fusilado el 6 de junio de 1943
7. Vicente Claramonte Martínez (Almassora), presidente del Comité Confed. CNT-FAI, podador, fusilado el 6 de junio de 1943
8. Clemente García Beltrán (Sant Mateu), miembro del Comité PSOE, labrador, fusilado el 20 de abril de 1943
9. Ramón Aicart Andrés (l'Alcora), ladrillero, miliciano CNT-FAI, fusilado el 18 de febrero de 1943
10. José Tormo Granell (l'Alcora), vendedor ambulante, miliciano CNT-FAI, fusilado el 13 de febrero de 1943
11. Álvaro Barberá Segarra (Albocàsser), CNT regidor del ayuntamiento, obrero de villa, fusilado el 13 de febrero de 1943
12. Ramón Albella Peris (l'Alcora),

manobre, miembro de la CNT, fusilado el 12 de febrero de 1943

Esta es la identidad de las ocho víctimas que se buscan a 1'5 m de profundidad de la fosa:

1. Ricardo Sánchez Vila (Canals), curtidor, soldado IR-UGT, muerto por hemorragia en la prisión el 16 de marzo de 1939
2. José Garí Boix (Burriana, alq. Sta Bárbara), labrador, miliciano UGT, muerto por hemorragia el 16 de marzo de 1939
3. Manuel Bueso Puig (Coves de Vinromà), jornalero y alguacil, miembro de la CNT, muerto por asfixia por suspensión el 4 de mayo de 1939
4. Marcelino Ora Ribera (Castelló), labrador, miembro la UGT, fusilado el 22 de agosto de 1939
5. Agustín Martí Mateu (Useres), labrador, miliciano IR-CNT, fusilado el 3 de noviembre de 1939
6. Francisco Bachero Bartol (Argelita), jornalero, CNT regidor del ayuntamiento, fusilado el 3 de noviembre de 1939
7. Casimiro Isidro Beltrán (Lucena del Cid), practicante, alcalde IR, muerto por hemorragia el 16 de marzo de 1939
8. José Llach Ibañez (Villahermosa del Río), comerciante, alcalde UGT-CNT, fusilado el 3 de noviembre de 1939

■ **El Periódico Mediterráneo**